Otto Ruokolainen, Hanna Ollila

23.09.2024

Valtiovarainvaliokunta, verojaosto

HE 97/2024 vp/ Asiantuntijapyyntöönne 18.09.2024, valtiovarainvaliokunta, tiistaina 24.09.2024

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa mainitusta esityksestä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavan tupakkaverosta annetun lain liite siten, että savukkeiden, kääretupakan, piippu- ja savuketupakan sekä sikareiden ja pikkusikareiden veroa korotettaisiin kolmen vuoden aikana yhteensä keskimäärin 27,1 prosenttia. Muiden tupakkaveron piirissä olevien tuotteiden, kuten nikotiinipussien ja sähkösavukenesteiden, veroa ei korotettaisi. Esityksen tavoitteena on toteuttaa Petteri Orpon hallituksen hallintaohjelmakirjausta tupakkaveron korotuksesta ja kevään 2024 kehysriihineuvottelun julkisen talouden linjausta, joiden mukaan tupakkaveroa korotetaan yhteensä 150 miljoonalla eurolla hallituskaudella.

THL:n kanta: THL kannattaa esitettyjä veronkorotuksia. THL:n näkemyksen mukaan nikotiinipussien säännöllisiä veronkorotuksia tulisi harkita lähitulevaisuudessa eritoten nuorisokäytön ehkäisyksi. Lisäksi sähkösavukenesteiden verotuksessa tunnistettuihin ongelmiin sekä ns. vape-laitteiden ja nuuskan saatavuuteen tulisi puuttua aktiivisesti.

Perustelut: Tupakkaveron tavoitteena on muun ohella edistää tupakkalaissa säädettyjä terveyspoliittisia toimia. Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakkatuotteiden hinnan on todettu olevan yksi merkittävimmistä keinoista tuotteiden käytön ehkäisyssä ja vähenemisessä väestötasolla. Veronkorotukset ovat looginen ja tarpeellinen keino terveydelle haitallisten tuotteiden käytön vähentämiseksi.

Uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden markkinoille tulon myötä on tärkeää eritoten ehkäistä nuorten nikotiiniriippuvuuden syntyä. Verotus ja

hinta ovat tässä joidenkin tuotteiden täyskiellon lisäksi keskeisiä tekijöitä. THL toteaa aiemman lausuntonsa (THL/1875/4.00.02/2024) mukaisesti, että nikotiinipussien markkinoille saattaminen eduskunnan käsittelyssä olevan tupakkalain muutosesityksen (HE 38/2024 vp) mukaisesti muodostaa laitoksen arvion mukaan vaaran uuden, nikotiiniriippuvaisen sukupolven muodostumiselle.

Tämä on vastoin tupakkalain tavoitetta tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumisesta. Nikotiinipusseihin on sovellettu tupakkaverotusta vasta 1.7.2024 alkaen, eikä veron vaikutuksista ole esityksen mukaan juuri lainkaan tietoa. Esityksessä mainitaan, että myös sähkösavukenesteiden verollisen kulutuksen, matkustajatuonnin ja laittoman välittämisen kehityksestä tulee saada enemmän tietoa ennen mahdollisia muutoksia niiden verotukseen.

THL pitää hyvin tärkeänä, että myös nikotiinipussien veronkorotuksia tullaan toteuttamaan säännöllisesti, esimerkiksi jo vuodesta 2025 alkaen. Jo vuonna 2023 nikotiinipussien kokeilu ja käyttö olivat yleisiä joissakin nuorten ryhmissä. Vuoden 2024 tiedot näyttävät, että käyttö ei ole vähentynyt. Lisäksi nuorten sähkösavukkeiden käyttö on selvästi yleistynyt viime vuosina. Esityksessä mainittujen sähkösavukenesteiden verotusongelmien korjaaminen on tärkeää. Myös ns. vape-laitteiden sekä nuuskan saatavuuteen, mukaan lukien laittomaan kauppaan, tulisi puuttua aktiivisemmin. Tuotteiden saatavuuden rajoittaminen muun muassa veronkorotuksilla on yksi keskeisimmistä tupakkapoliittista keinoista aloittamisen ehkäisemiseksi ja siten nuorten terveyden ja hyvinvoinnin suojaamiseksi.

THL:n arvio on, että väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannalta, sekä tupakkalain hengen ja kirjaimen mukainen paras ratkaisu olisi kokonaan kieltää nikotiinipussien myyminen Suomessa, samoin kuin on toimittu niihin rinnastettavan nuuskan myynnin kohdalla.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Piia Aarnisalo